

ÖSSZEFOGLALÓK

Aczél Zsófia

ELTE Szociálpolitika program

A GYERMEKEKRE, AZ IDŐSEKRE ÉS A FOGYATÉKKAL ÉLŐKRE IRÁNYULÓ SZOCIÁLPOLITIKA „GENDER” KÉRDÉSEI

A feminista kritika a 90-es évek elejétől kezdve egyre határozottabban fogalmazta át a szociálpolitikai rendszerezést, annak felismerése nyomán, hogy korábban ezekből teljes egészében kimaradtak a „hagyományosan” otthoni feladatokat ellátó nők. A női szempontok beiktatása egyrészt felhívja a figyelmet arra, hogy a nők gondoskodási/gondozási tevékenysége a jóléti államok működőképességének az egyik fontos bázisa, másrészt pedig ezzel is sürgeti a gondoskodási feladatok, szolgáltatások társadalmasítását. Ez utóbbi annál is inkább szükséges, hiszen a nők foglalkoztatásának növelése, és ezzel párhuzamosan a sérülékeny csoportok számára jó minőségű és széles hozzáférésű szolgáltatások biztosítása, vagyis a gondoskodási feladatok defamilizációja a jóléti államok fenntartásának egyik kulcskérdése. A kortárs kutatások egyöntetű következtetése, hogy a pénzbeli ellátások hagyományos elemzésénél pontosabb képet adnak a szolgáltatások elemzését is fókuszba helyező vizsgálatok. Az európai trendekkel ellentétben a hazai elemzések csak napjainkban kezdik felismerni a szolgáltatási környezet jelentőségét. Mindez közvetlenül abból a megkésettiségből adódik, hogy a támogatások legnagyobb részét Magyarországon a pénzbeli transferek alkotják, ami összességében a gondoskodási tevékenységek defamilizációjának, azaz társadalmasításának elmaradására utal. A kérdésről folyó hazai diskurzussal szemben előadásomban a családokat közvetlenül érintő szociálpolitikai támogatásokat a rendszerváltozástól napjainkig eltelt időszakában a hagyományosnál tágabban, a gondoskodás szempontját is integrálva vizsgálom. Előadásomban a családok (elsősorban a nők) és a gyermekek, az idősek, valamint a fogyatékossággal élők szükségleteire fókuszálok, s az intézkedéseknek a nemek szempontjából fontos hatásait mutatom be.

Acsády Judit

MTA TK Szociológia Intézet

BOLDOGSÁG ÉS EGYENLŐSÉG – STATISZTIKAI ELEMZÉS

Több, mint száz évvel azután, hogy a feminizmus első hullámának képviselői megfogalmazták társadalmi reformeszményüket, ami a nemek közötti egyenlőségen alapult, és amely a társadalom egészének a boldogulását szolgálta volna, vajon az európai társadalmak lakossága hogyan éli meg az emancipációt? Európában ma a nemek közötti egyenlő esélyek a demokratikus berendezkedés alapértékeinek számítanak az aktív állampolgári lét, a társadalmi életben való részvétel megélése és lehetősége mellett. (R. Dahl). Feltehetjük tehát, hogy azoknak az országoknak a polgárai, ahol ezek a kritériumok teljesülnek – vagyis nagyobb az állampolgári aktivitás, erősebb a civil társadalmi részvétel, és a nemek társadalmi helyzete kiegyensúlyozottabb – jobban érzik magukat, boldogabbak. Az összehasonlító európai statisztikai adatok (ESS) lehetővé teszik, hogy utánajárjunk a feltételezett összefüggéseknek.

Antoni Rita

SZTE TNT, Nőkért Egyesület

A FEMINISTÁK EGYESÜLETÉNEK SZEGEDI FIÓKJA

Jelen előadás a magyar feminista megmozdulások (még mindig) fragmentált történetének összeillesztéséhez kíván hozzájárulni. Az elmúlt évtizedben, illetve a rendszerváltás óta lezajlott hazai kutatásokban a 20. század eleji feminizmus, illetőleg az 1904-ben Budapesten alakult anyaszervezet, a Feministák Egyesülete már markánsan megjelenik, ugyanakkor a vidéki fiókszervezetek tevékenysége továbbra is felderítetlen. A közelmúltban kezdte eloszlanni a homályt néhány tanulmány a balmazújvárosi parasztfeministákról, illetve a Pécsi Feminista Egyesületről – ezekhez csatlakozva az 1914 és '17 között élénken, több szakosztállyal működő, a város történetében azonban mára teljesen feledésbe merült szegedi fiók történetének és tevékenységének jártam utána. Az anyaszervezethez hasonlóan a szegedi fiók megalakítása is a lakosság és a sajtó részéről is nagy érdeklődést élvezett, az egyesület a megnyitó

ünnepséghöz a Városháza dísztermét kapta, ahol – a díszvendég Glücklich Vilma mellett - a város (férfi) vezetői nagy számban képviseltették magukat. Heteken belül 200 főre ugrott a taglétszám; a korai tevékenység középpontjában a szavazati jog megszerzésére irányuló szervezkedés mellett a tisztviselőnk érdekképviselése, az analfabéták oktatása, leánygimnázium létesítése, valamint az anya- és csecsemővédelem állt. Az érdekvérvényesítés a háború alatt teljesen háttérbe szorult, a tagok ekkor minden erejükkel a hadiözvegyek segítésébe és a nyomor mérséklésébe fektették, és a megpróbáltatások után tartósan már nem sikerült újraalakulniuk. A gyér feljegyzések szerint az utóbbi tény személyes konfliktusokra vezethető vissza: a társadalmi támogatottság mindvégig töretlennek bizonyult, a "feminista" szó mai pejoratív csengése szinte teljesen ismeretlen volt. Ugyanakkor, mint látni fogjuk, ennek részbeni oka az a tény, hogy az egyesület főleg privilegizált társadalmi helyzetű, nem ritkán prominens férfiek által támogatott nőkből jött létre, akik – vitathatatlan szociális érzékenység és szolidaritás birtokában, de – rendelkeztek a társadalmilag hasznosnak ítélt tevékenységekhez szükséges anyagi forrásokkal és kapcsolati hálóval.

Barna Emília – Hudy Róbert

BME Szociológia és Kommunikáció Tanszék / BME Filozófia és Tudománytörténet Tanszék

„NEM PUSZTÁN A VÁGY TÁRGYAI VAGYUNK” – FEMINISTA SZEMPONTOK ÉS VITÁK A POPZENE IPARBAN

Nemzetközileg ismert popzenei előadók 2013 nyara óta több alkalommal indítottak vitát egymás között és az online médiában a nők, és kiemelten a zeneiparban dolgozó nők társadalmi helyzetéről. E vitákat két szempontból is érdemes zeneszociológiai kutatás tárgyává tenni: egyrészt a vitákban azonosítható általános, illetve konkrétan a zeneipart érintő feminista érvek és álláspontok, másrészt a nők helyzetéről szóló nyilvános diskurzusok egy új színterének és formájának vizsgálata céljával. Konkrét példaként először bemutatjuk a Robin Thicke „Blurred Lines” című dala és a hozzá készült videó kapcsán kibontakozó tiltakozást és vitát a nemi erőszakról, illetve a nők

tárgyasításáról. Másodszor Miley Cyrus „Wrecking Ball” című videója kapcsán Sinead O’Connor, Miley Cyrus, Amanda Palmer és számos további nemzetközi előadó és újságíró online vitáját tárgyaljuk, amelynek központi témája a zenei előadók megjelenése, mint az önkifejezés, és mint kizsákmányolás eszköze. Végül tárgyaljuk Lily Allen „Hard Out Here” című dala és az ehhez készült parodisztikus stílusú videó körüli vitát egyrészt abból a szempontból, ahogy feminizmus explicit módon megjelenik benne (a szám az előző két vitára adott válaszként született, kimondott célja a nők zeneiparbeli kiszolgáltatottságának ábrázolása), másrészt a társadalmi nem és a rassz interszekciója szempontjából.

Azt szeretnénk megmutatni, hogy a fenti és ezekhez hasonló viták feminista szempontú szociológiai elemzése nemcsak a feminizmusról szóló szociológiai vitákban, hanem a nők populáris kultúrában való megjelenésének tudományos kutatásában is egyre fontosabb.

Besenyei Eszter

Amsterdam University College

A MAGYAR ÜVEGPLAFON – MI AKADÁLYOZZA MEG A NŐK ELŐREJUTÁSÁT MAGYAROSZÁGON 2014-BEN?

A kutatásom arra keresi a választ, hogy miért nincs női esélyegyenlőség Magyarországon. A nők száma a parlamentben tovább csökkent 2014-ben, s ez komoly problémákra mutat rá. Két szempontból vizsgálom meg a kérdést: szociológiai és politikai szempontból. Mi a kapcsolat a részvétel és a demokrácia között? A kvóta és demokrácia között? Az egyenlőség és a szabdság között egy demokráciában?

Az interjúk amelyeket női politikusokkal és civilekkel készítettem ugyanarra a gyakorlati problémára irányítják a figyelmet. A nők munkavállalása a legkevésbé megoldott probléma, ami a legnagyobb hatással van a magyar társadalomra. A másik elméleti probléma arra világít rá, hogy általánosságban az emberek nem értik, hogy mit értünk esélyegyenlőség, azon belül is női esélyegyenlőség és feminizmus céljai alatt 2014-ben. A jelenlegi kormány a nőket, mint anyákat képzei el a társadalomban, s kizárólag a család keretein belül gondolkodik róluk,

ezzel megakadályozva a társadalmi problémák más perspektívába való helyezését.

Bollobás Enikő

ELTE

A SZEGEDI FEMINISTÁK A RENDSZERVÁLTÁS ELŐTT

A JATE Angol Tanszékén a nyolcvanas évek második felében már koncepciózus *gender*képzés folyt. Ekkor az angol és amerikai irodalmi kurzusok részeként – elsősorban Reschné Marinovich Sarolta és Bollobás Enikő óráin – megjelent a *genderszemléletű* irodalomtörténeti és –elméleti oktatás. Egyúttal a kultúraoktatás részeként – mégpedig az 1985-ben induló interdiszciplináris amerikanisztikai képzésen belül – meghirdettünk az amerikai nőmozgalmak társadalomtörténetét bemutató kurzusokat is. Ebből az egyetemi háttérből nőtt ki az a kis csoportunk, amely 1987-88 táján – vagyis akkor, amikor a rendszerváltás igénye egyre jobban artikulálódott az alakuló ellenzéki pártokban és tömörülésekben – már a nőket érintő magyar társadalmi problémákra is érzékeny lett. Mi is rendszert kívántunk váltani, amikor a nőket érintő kérdéseket feminista alapállásból vetettük föl. Csoportunk 1989-ben „intézményesült”, amikor létrehoztuk a *Szegedi Feministákat*. Számos kiváló hallgatónk is lelkesen föl vállalta a női rendszerváltás ügyét (még ha ezt akkor nem is így mondtuk). Most, a 2014-es jubileumi esztendőben a *genderszemléletű* oktatás és a feminista aktivizmus eme kezdeteiről fogok beszélni előadásomban, óráinkról és aktivizmusunkról, csoportunk egyetemi és médiavisszhangjáról, külföldi előadásainkról – és arról, hogy ez hogyan változtatta meg a résztvevők életét.

Csatlós Krisztina

Szolnoki Főiskola

**ALICE WALKER THE COLOR PURPLE CÍMŰ REGÉNYE FORDÍTÁSÁNAK
GENDERSPECIFIKUS SZEMPONTÚ ELEMZÉSE ANGOL - MAGYAR- NÉMET-OROSZ
PÁRHUZAMOS KORPUSZOK VIZSGÁLATÁNAK MÓDSZERÉVEL**

Előadásomban Alice Walker *The Color Purple* című irodalmi dialektusban írt angol nyelvű regényében ábrázolt dialektust és annak magyar, német és orosz fordításait vizsgálom párhuzamos korpuszok vizsgálatának módszerével genderspecifikus szempontból. Azért esett a választásom erre a regényre, mert a szerzője afro-amerikai író, a fekete nők kettős (mert fekete és mert nő) hátrányát ábrázolja, mert ez egy levélregény, ami kifejezetten női műfaj, illetve mert a regényben megjelenik az afro-amerikai angol nyelv egy sajátos irodalmi dialektus vagy idiolektus formájában. Arra a kérdésre keresem a választ, hogy milyen módon lehet egy társadalmi dialektust olyan idegen nyelvre átültetni, amelyben nincs meg a neki megfelelő nyelvváltozat. Az egyik szereplő, Celie levelei alapján összeállítottam egy kb. 30 oldalas minikorpuszt, hogy mennyiségi összehasonlításokat is tudjak végezni. E korpusz alapján készítettem el a magyar, a német és az orosz korpuszt. Mind a négy korpuszt elemeztem minőségi és mennyiségi szempontból. Először fonológiai, morfológiai, szintaktikai és lexikai szempontból elemeztem a korpuszokat. Majd megállapítottam mind a négy korpusz esetén a korpusz szövegszavainak és az idegen hatás által érintett szavaknak az arányát. Ennek alapján mennyiségi összehasonlításokat is végeztem. A Venuti által meghatározott két fogalom, a honosítás és az elidegenítés mentén vizsgáltam a célnyelvi korpuszt. Végül megállapítottam, hogy az idegen hatás mennyisége összhangban van-e a fordítás minőségével és adekvátságával.

Dér Csilla Ilona

Károli Gáspár Református Egyetem

„DE ÉN NEM ILYEN VAGYOK!” – EGYETEMI GENDERKURZUSOK TANÁRI TAPASZTALATAI

Előadásomban az elmúlt öt évben különféle felsőoktatási intézményekben, különböző képzési szinteken tartott, a gendert középpontba állító nyelvészeti kurzusok tapasztalatait mutatnám be a tanár oldaláról. Elsőként arra térek ki, hogy milyen témákkal készültem az egyes órákra és miért, majd azt, hogy ezeknek milyen volt a fogadtatásuk. Emellett a hallgatók önálló témaválasztásait is megmutatom, valamint a gender studies-zal, a feminista elméletekkel

kapcsolatos attitűdjeiket. BA szinten a legjellegzetesebb tapasztalatom az volt, hogy – ritka kivételektől eltekintve – a hallgatók neme szerint élesen elkülönült az alapvető témáknak és fogalmaknak (a *sex/gender* kettősség, feminizmus) a fogadtatása. Ez alapján megerősödött az az benyomásom, hogy addig nem lehet érdemben elmélyülni egy adott terület tudományos vizsgálatában, ameddig a feminista- és genderkutatások alapjait kellő mélységben körbe nem jártuk. Ám még ez sem garantálja feltétlenül, hogy a hallgatók megpróbálják elfogulatlanul nézni az egyes jelenségeket, jellemzően sok ellenállásba, sztereotípiák garmadájaiba ütközik alapvető szociológiai tényeknek (patriarchális társadalmi berendezkedés és ennek következményei) a meg- és felismertetése is. A doktori képzésben ez már nemigen fordul elő. Arról is szót ejtek, hogy a *gender* fogalmának jelentését, annak összetettségét magát mennyire sikerül a hallgatókkal megérinteni. A nemek szerinti vizsgálat ugyanis gyakorta annyit jelent számukra, hogy a kutatásokban női és férfi adatközlőkkel dolgozunk, és ezeket a csoportokat összehasonlítjuk egymással. Végezetül felvázolom, hogy milyen megoldásokkal lehet élni, hogy az olyan reakcióktól, mint amilyen a címbeli is, eljuthassunk az értő és megértő dialógusokig.

Dósa Mariann

University of Oxford / Női Érdek

HÁTRÁNYOK KERESZTEZŐDÉSE ÉS A TÖBBSZÖRÖS DISZKRIMINÁCIÓ A MAGYAR GENDERPOLITIKÁBAN

A nők társadalmi csoportja nem homogén, és bár a nők egyes csoportjai által elszenvedett hátrányok sokban megegyeznek, más tekintetben különbözőek, többek között az egyén etnikuma, szexuális orientációja, illetve testi adottságai mentén. Ezért a közpolitikának ezeket a hátrányokat specifikusan, találkozási pontjaikra és átfedéseikre is érzékeny módon kell megragadni, hogy az állam érdemben tudja kezelni őket. A többszörös diszkrimináció azonban nem ismert fogalom a magyar közpolitikai szótárban. Noha a rendszerváltás óta létrejött Magyarországon egy többretegű egyenlőségpolitikai intézményrendszer, ebben az egyes egyenlőtlenségek alapvetően különálló és rögzített kategóriákként

jelennek meg. Amennyiben a többszörös diszkrimináció mégis feltűnik a magyar közpolitikai kontextusban, akkor sem általános egyenlőségpolitikai fogalomként jelenik meg, legfeljebb egy bizonyos többszörösen hátrányos helyzetű csoporthoz kapcsolódóan. Az egyes társadalmi egyenlőtlenségek intézményi integrációja nyomán a nemek közötti egyenlőség a magyar kontextusban fokozatosan elveszítette közpolitikai önállóságát. Ez az integrációs folyamat a genderszempontra marginalizációjához vezetett, és nem jelentett előrelépést az interszekcionális hátrányok kezelését illetően sem. A specifikus szempontok marginalizálása versenyhelyzetet teremt az egyes csoportok között, ami nem kedvez az együttműködésnek, így tovább hátráltatja a többszörös hátrányok felismerését. A kisebb előrelépéseket az egyenlőségpolitika nemzetközi beágyazottságán kívül a civil társadalmi érdekérvényesítéshez lehet kötni. Míg a nagyobb, egy célra összpontosító mozgalmak fontos mozgatói lehetnek az interszekcionális közpolitikai fejlődésnek, addig a kisebb, interszekcionális fókuszú szervezetek helyi szinten járulhatnak hozzá a többszörös diszkrimináció megértéséhez és orvoslásához. A magyarországi egyenlőségpolitika olyan reformja, amely az intézményrendszer részévé tenné a többszörös hátrányok elismerését, az egyik legfontosabb közpolitikai teendő. Ehhez pedig elengedhetetlen, hogy a közpolitika kezelje partnerként és támogassa az érintett civil társadalmi szereplőket.

Frauhammer Krisztina

MTA-SZTE Vallási Kultúrakutató Csoport

NŐ, GENDER, VALLÁS, SPIRITUALITÁS – FOGALMAK ÚTVESZTŐJÉBEN

A címben szereplő fogalmaknak számos közös metszéspontja van, ehhez nem fér kétség, mégis a tudományos közéletet hosszú ideig egyfajta kettős vakság jellemezte, állapítja meg Ursula King, a vallástudományi genderkutatások nagy úttörője. A kettőséget részint a vallástudomány „gender-vakságában”, másrészt a gyakran erős „vallás-vakságban” szenvedő gender kutatásokban kell keresnünk. Nincs könnyű dolga tehát annak, aki a nők vallási felekezeteken belüli kutatásával szeretne foglalkozni, hiszen e vakság mindkét oldalát le kell

küzdenie. Mindennek ellenére előadásom fő célja elsődlegesen nem az, hogy az e fogalmak által körbehatárolt tudományterületeket behatóbban tanulmányozzam és bemutassam. Csupán utalni kívánok azokra az Amerikában és Nyugat Európában gyakorlatilag már meghonosodott kutatási paradigmákra, amelyek szempontjai a kelet-közép európai oktatásban, kutatásokban még alig jelentek meg. A téma apropóját egy máig teljesen feltáratlan forráscsoport feldolgozása adja. A 19-20. század fordulójának női imakönyvei és lelki olvasmányai által közvetített imaszövegek és elmélkedések felhasználásával vizsgálom, hogyan jelenítte meg a korabeli egyházi diskurzus a nőket. Miféle viselkedési modelleket állított eléjük és hogyan viszonyult a társadalom által felkínált/elvárt hagyományos női szerepekhez?

Friedrich Judit

ELTE BTK Angol-Amerikai Intézete

A MEGVALÓSULATLAN ÁLMOK KUDARCA? A FEMINIZMUS A KOMMUNIKATÍV EMLÉKEZETBEN LOVAS ILDIKÓ CENZÚRA ALATTI – KÉSZÜLŐDÉS SZABÓMAGDASÁGRA (2014) C. REGÉNYE TÜKRÉBEN

Ebben az előadásban azt vizsgálom, milyen megvilágításban jelenik meg a feminizmus egy 2014-es regényben, a szabadkai születésű Lovas Ildikó *Cenzúra alatti – készülődés szabómagdaságra* c. művében. Arra vagyok kíváncsi, a több generációnyi női sorsban mit talál a szerző ma fontosnak, és hogyan kezeli a megvalósulatlan álmok kudarcát – különös tekintettel a feminizmus szerepére és értékelésére. A szerző számot vet azzal, hogy a dolgokból nem az lesz, aminek szánták őket. Ahogy Bak Zsuzsanna a *Senki fájában* (2008) ironikusan felsorolja, honnan ismerzik meg az igazi nő, Lovas Ildikó a NANE egykori tájékoztatófüzete nyomán listázza és kommentálja a “tévhitet” és a “tényeket” a feminizmusról. Kérdés, mennyire ironikus a regényben a feminizmus megjelenítése, része lesz-e a feminizmus a megvalósulatlan álmok sorozatának. Kérdés az is, hogyan pozicionálja a könyv önmagát Szabó Magda nevéhez és írásaihoz képest, mit tekint szabómagdaságnak, és az, hogy a narrátor megvalósulatlan álomnak állítja be saját szabómagdaságát, erről mégis egy megvalósult

regényben olvashatunk, hogyan hangolja át a megvalósulatlan álom kategóriáját. Hasonlóan fontos kérdés, hogyan kapcsolható mindez ismét ahhoz, ahogy a könyv a mából a feminizmusra tekint, mi az, amit ma a feminizmus hatásának vagy eredményének tart. Egyfajta assmanni kommunikatív emlékezet-gyakorlat ez: 3 generáció női emlékeinek sorsáról, értelmezéséről van szó a regényben, az értelmezés fókuszában pedig az a kérdés áll, mennyire dönthet egy nő, egy ember a saját sorsáról.

Hidasi Judit

Budapesti Gazdasági Főiskola

GENDER SZEREPEK ÉS KOMPETENCIÁK

Noha egyes közéleti elemzők és társadalom-kutatók (Ternovszky), valamint pszichológusok (Vekerdy) meglátása szerint a 21. század a „nők százada”, ennek kevés nyomát érzékeljük Magyarországon az ezredforduló óta eltelt bő évtized alatt. A női foglalkoztatottság arányszámai, a nők közéleti-politikai szerepvállalási lehetőségei, a női-férfi jövedelmek közti különbség, a vezetői pozíciókban tevékenykedő nők aránya – mind olyan mutatók, amelyek különösen európai, de még szélesebb nemzetközi összehasonlításban is kedvezőtlen állapotokról és folyamatokról árulkodnak. Ilyen körülmények között még inkább figyelemreméltó azoknak a nőknek a teljesítménye, akik életpályájukkal, szakmai karrierjükkel vagy alkotásaikkal olyan minőséget képviselnek, amellyel felhívják magukra a figyelmet. Az előadás beszámol arról a többéves együttműködésről, amelynek során a Budapesti Gazdasági Főiskola diákjai valamint a Josai Egyetem (Japán) graduális képzésének hallgatói a vezetői kompetenciák, a női vezetők és a szakmai kompetenciák kérdéskörét vizsgálják úgynevezett kollaboratív kutatási együttműködés formájában. Az éves gyakorisággal lezajló tanulmányutak során különféle módszerekkel (szakirodalmi felkészülés, statisztikai adatgyűjtés, média-követés, mély-interjúk női vezetőkkel, stb.) gyűjtenek adatokat, amelyeknek az elemzését közös prezentáció követi. Az együttműködés célja több kutatási kérdésre történő válaszkeresés: a genderspecifikus kompetenciák körének meghatározása; ezek mennyiben köthetők a vezetői szerephez; a

meglévő kompetenciák érvényesülését mennyiben határozza meg a társadalmi környezet. Ennek a közös kutatási programnak aktualitást ad a változóban lévő globális üzleti környezet, a vállalatvezetési filozófiák megújulásának igénye és a demográfiai folyamatok alakulása.

Hódosy Annamária

SZTE BTK Vizuális Kultúra és Irodalomelmélet Tanszék

ÖKOFEMINIZMUS ÉS FILMÉRTÉLMÉZÉS

Az utóbbi években számtalan tudományág az interdiszciplinaritás elkerülhetetlenségéről kezdett beszélni, amely az egyes tudományágak szegregációja okozta kommunikációképtelenségből igyekezett kiutat kínálni. Az ökofeminizmus egy pontosan ilyen tudományközi tért igyekszik belakni, és így hiba volna a feminizmus és az ökológia közös halmazaként felfogni. Az említett két kutatási terület információcseréje olyan kérdéseket és válaszokat eredményez, amelyek külön-külön egyik területen sem körvonalazódnak ilyenformán. Az ökofeministák szerint a társadalom patriarchális jellegének meghatározóvá válása és a természet felelőtlen kihasználásának felerősödése – ami a közelgő ökológiai katasztrófához vezet – egymást feltételező és egymással történeti-gazdasági-kulturális értelemben egyaránt összefüggő folyamat. Ennélfogva a természet és a nők azon szimbolikus egymásra vonatkoztatása, amely számos feminista irányzatban kritika alá esik (hiszen konzervatív és esszencialista elfogultságoknak kedvez), az ökofeministák számára egyáltalán nem olyan negatív, amennyiben a természethez való viszony megváltoztatása a nők státuszának megváltozását is eredményezheti, illetve vice versa, egy ökológiailag fenntartható társadalom a női emancipáció sikerének a függvénye lehet. Bár az evolúciós tanoknak a társadalomtudományokban való *kamatoztatása* gyakran a hagyományos nemi szereposztás propagálásának tűnik, ez valójában sokkal inkább a szóban forgó tanok *kizsákmányolásának* köszönhető, s másféle nézőpontból egészen új perspektíváját adja a társadalmi nemi szerepek jövőjének. Mivel az ökofeminizmus irányzata meglehetősen fiatal, az ökológia megerősödése és elismerése után, a 90-es években jelentkezett, Magyarországon még nem sok visszhangot keltett. Ökokritikai, azaz az

irodalom- és filmértelmezésben manifesztálódó eredményei még ennél is kevésbé ismertek (nyugaton sincs könyvárnyai szakirodalma). Pedig ez azért is fontos lenne, mert az ökofeminizmus nem csak absztrakt filozófia, hanem aktív életprogram is, amelynek modellezésében a populáris filmek fontos szerepet játszhatnak, amit viszont csak a kritika tudatosíthat. Ezeket az eredményeket és lehetőségeket próbálom néhány filmes példával – elsősorban *A testablók támadása* két feldolgozásával (Don Siegel, Oliver Hirschbiegel) - megvilágítani.

Huszár Ágnes

Pécsi Tudományegyetem Nyelvtudományi Doktori Iskola

A HIÁNY HELYE: ROMA NŐK

A roma nők számarányukhoz képest kevésbé vannak jelen a magyar közéletben, a társadalom róluk alkotott képe pedig súlyos sztereotípiákkal terhelt. Valóságos helyzetük és a róluk alkotott kép feltárásához az **interszekcionalista** megközelítés látszik alkalmasnak. Ez több, egymással kölcsönös összefüggésben álló kategóriát együttesen vizsgáló rugalmas és érzékeny kutatási mód. Születtek eredmények a **gender, rassz, osztály** hármasságából kiindulva (Gudrun-Axeli Knapp), én a **gender, rassz, normalitás** alapján való kiindulást (Lann Hornscheidt) termékenyebbnek tartom, az adott kutatási témában egészen biztosan.

Egy olyan kutatás tervét vázoló fel, amely a roma nőket érintő **genderizmusnak**, ennek a strukturális diszkriminációs formának a megjelenését állítja középpontba. A genderizmus egy szociális konstrukció, amelyek megjelenik vizuális formában (testek azonosítása egyértelműen), a nyugati orvostudomány beavatkozásai (hormonkezelés, sterilizálás), jogi szabályozások, szimbolikus/átvitt nemtulajdonítások: értékek, foglalkozások tekintetében. A kutatás arra irányul, hogyan jelenik meg a roma nők teste a médiában (prostituált, sok gyermekes anya), illetve arra, milyen praktikákat alkalmaz az orvostudomány ezeknek a testeknek a szabályozására, ill. milyen értéktulajdonítások állnak a háttérben.

Jéga-Szabó Krisztina

ELTE BTK Modernitás Doktori Program

TRANSCENDENCIA-BIZONYOSSÁGOK, AZ ÍRÓNŐI IDENTIFIKÁCIÓ ÖNERŐSÍTŐ GESZTUSAI

Véleményem szerint az egyik legfontosabb hazai irodalomtörténeti kérdés nem elsősorban a női kánon elővarázsolásának tudománya, hanem a magyar női irodalmi hagyomány töredezettségének megmutatása. A pszichológia és a szociológia határmezsgyéjéről szólva a „honnan jöttem” kérdésének magyarázatául gyakran valamiféle metafizikai dimenziójú identitásbizonyosság leszögezése jellemzi a hagyomány híján ingatag szubjektumpozíciót. Előadásomban Erdős Renée és Lesznai Anna néhány művének, Az Ősök és ivadékoknak, a máig kiadatlan Ifjúságunk címet viselő „memoár”-nak, valamint A kezdetben volt a kert című nagyregény identifikációs eljárásait vizsgálom. Elsősorban az érdekel, hogy az alkotás és nő viszonylatát tematizáló, önéletrajznak tartott regényekben milyen narratív eljárásokkal jön létre az író nő konstrukciója. Véleményem szerint ezekben a szövegekben az alkotóvá válás fejlődési folyamata az önéletrajziség teleológiájaként értelmezhető. Ahol a narratíva metaforikus szövege valamiféle transzcendens megerősítést hoz létre. A keresztény teológia és a bibliai nagynarratíva szolgál az Erdős-szöveg vonatkoztatási rendszerül, Lesznainál pedig a kert egy panteisztikus-filozofikus magánmitológia kulcsfogalma. Mindkét eljárás megismétli a férfi-nő dichotómia kulturális konstrukcióját. Zsidó származásuk mellett, szociális szempontból két teljesen eltérő közegeből emancipálódó művész életútja és figurája több ponton mutat hasonlóságot. Például a nőként és művészként első generációs elhivatottság újra és újra, más-más formában felbukkanó vehemenciája, a kor házassági moráljának többrendbeli felrúgása, vagy akár az, hogy 1938 után mindketten kiíródnak a hazai kultúrából.

Joó Mária

ELTE Filozófiai Intézet

BEAUVOIR: A HIT KORA

Beauvoir első regényét csak évtizedekkel a megírás után publikálta. Most jelent meg először a magyar fordítása- ennek aktualitásáról ma és keletkezésének korában érdemes szót ejteni. Amikor Beauvoir megírta (a harmincas évek második felében), J. Maritain könyve keltett figyelmet, melynek címére utal az eredeti cím *Quand prime le spirituel*. Előadásomban azonban inkább a vallásos spiritualitás filozófiai-etikai kérdését elemzem Beauvoir művei alapján, hogyan láttatja velünk ennek az életben elfoglalt szerepét, jelentőségét. Egyrészt Beauvoir filozófusnak indult, irt is hosszabb –rövidebb filozófiai műveket főleg a regény keletkezése körüli években (Az ambiguitás etikája c.), és *A második nem-et* (1949) is felhasználhatjuk a filozófiai kérdés megválaszolásához. A vallás B. személyes életében betöltött súlyát a memoárok mutatják be, főleg az 1. kötet *Egy jóházból való úrilány visszaemlékezései* c. Ebből tudjuk, hogy ő fellázadt katolikus úrilánynevelése ellen és a Sorbonne filozófia szakára iratkozott be, ahol Sartre, Merleau-Ponty, Raymond Aron körének tagja lett, megismerkedett a marxista-ateista eszmékkel. Személyes-érzelmi életére nagy hatással volt Zaza, fiatalkora legjobb barátnőjének halála, aki mélyen vallásos volt, és Merleau-Pontyval kötendő házassága előtt halt meg. Mindketten azonos társadalmi körből, a tehetős katolikus középosztályból származtak, de Zaza nem lázadt ellene. A hit kora 5 fiatal nő életútját mutatja be, tk. portré-novellák füzére, nem szorosan vett regény – ezekben jeleníti meg a kor válaszait kérdésünkre. Jó regénynek tartom, szereplői ma is elevenek, Beauvoir túlzottan kritikus volt publikálása visszatartásával.

Juhász Valéria

SZTE JGYPK

GENDERKÜLÖNBBSÉGEK A HÁZASSÁGI HIRDETÉSEKBEN – DIAKRÓN VIZSGÁLAT

A tanulmány négy sajtótermék 240 házassági, párkereső hirdetésait vizsgálja. Az adatbázis egyik részét a 2002-es, a másik részét a 40 évvel

korábbi, 1972-es hirdetések alkotják. Az előadásban összevetem, hogyan változtak a tartós együttéléshez szükséges genderkínálati és genderelvárási konstrukciók. A házassági hirdetés mint mini műfaj milyen kereteket engedélyez a genderidentitás megjelenésének, hogyan tükrözi a társadalmi normakonstrukciókat? Bemutatom, hogyan változott a kínált és a keresett entitás sarokköveinek megjelenése a külső–belső tulajdonságok, az életkor, a magasság, a materiális és immateriális dimenzió stb. viszonylatában. A házassági hirdetések mely aspektusaiban jelennek meg a társadalmi változások az idő függvényében. Mely dimenziók mentén definiálják magukat és a másikkal szembeni elvárásaikat a hirdetésfeladók. Milyen átfedések vannak a nők által leírt önkonstrukciók és a férfiak által nyelviileg megjelenített női elváráshorizont között. Ugyanezt megnézem a férfiak identitáskonstrukcióiban, és a nők által elvárt férfiidentitáskonstrukcióiban.

Kegyés Erika

Miskolci Egyetem

A NŐKÉPEK DISZKURZÍV TEREI

Az előadás a nőkép(ek) mint kutatási terep és paradigma történetét tekinti át. A nőkép(ek) fogalmának történelmi és individuális aspektusainak bemutatása során annak diszkurzivitásba való beágyazottsága képviseli a legfontosabb szempontot. A diszkurzivitás szempontjai és értelmezési keretei lehetőséget adnak a *nőiség* és a *nőiesség* fogalmának térbeli és időbeli meghatározására. A vizsgálat korpuszát a Magyarországon kiadott feminista lapok képezik, amelyek publicisztikai célkitűzéseinek egyik legfőbb eleme éppen a nőkép átértelmezése, átkeretezése volt. A feminista mozgalmak ebből a szempontból mind retorikai, mind diszkurzív tekintetben tudatosan formálták az aktuális nőképet, és tettek arra kísérletet, hogy a nőkép fogalmán keresztül foglalkozzanak a *nőiség* és a *nőiesség* meghatározásával. Az előadás célja, hogy bemutassa, mely diszkurzív és retorikai elemek segítségével valósult meg a nőkép(ek) feminista ideológiát közvetítő (át)alakítása, és mely diszkurzív és retorikai minták

határolják el egymástól a korai és a későbbi, de feminista nézőpontot érvényesítő sajtóorgánumokat.

Kérchy Anna

SZTE Angol-Amerikai Intézet

LOLITA, A KISHÚGUNK!? A KISLÁNY TEST ÁBRÁZOLHATATLANSÁGÁRÓL NŐI SZEMMEL

A gyermeki test érintetlenségének, érinthetetlenségének feltétlen védelme talán az egyik utolsó megmaradó kulturális tabunk, mely a nyugati kultúra két nagy mesternarratívájában gyökerezethető: a keresztény morál az idealizált, testetlen, éteri ártatlansággal társítja, míg a freudi pszichoanalízis a polimorf perverz vágyak veszélyeztetett lényként tételezi a gyermeket –mindkét esetben féltett fétist körvonalazva. Magyarországon a pedofília rémképe legutóbb, 2014 elején a *Magyar Narancs*ban megjelent, a filmvászonra vitt Lolitákat kritikátlanul tipologizáló cikke, majd a kiváltotta botrány nyomán létrehozott *Lolita, a kishúgunk* feminista blog, illetve Czapáry Veronika *Megszámlolt babák* című, a gyermekkori abúzust egy kislány narrátor szemszögéből tematizáló botrányregénye kapcsán került a figyelem középpontjába. Dolgozatomban arra kívánok rámutatni, hogy a gyermeki érinthetetlenség kívánalma nem kellene, hogy szükségszerűen előidézze a kendőzetlen gyermektést a láthatóság mezsgyéjéből történő teljes kivonódását. A férfiúi tekinteten túllépő, Freudtól, Nabokovtól elvonatkoztató, nőnézőpontú feminista látászög és látáspolitikai létjogosultsága mellett érvelek. Annak is nyomába eredek, hogy az angolszász kultúrtörténeti hagyományban – Lewis Carroll és Julia Margaret Cameron Viktoriánus aktportréin vagy Sally Mann kortárs natúrfotó művészetében – fellelhető kislány testábrázolásnak és anyai/nővéri tekintetnek vannak-e magyar megfelelői. Alapvetően a feminista műértelmezés esztétikai és politikai megfontolásait igyekszem ütköztetni és harmonizálni.

Kérchy Vera

SZTE BTK

MELANKÓLIA, SKIZOFRÉNYA, NIMFOMÁNIA: A LÁZADÁS FORMÁI TRIER DEPRESSZIÓ-TRILÓGIÁJÁBAN

Előadásomban Lars von Trier legutóbbi trilógiájának – az Antikrisztusnak (2009), a Melankóliának (2011) és a Nimfomániás 1-2-nek (2013) – női figuráit, mint a dán rendező dekonstruktív (anti)esztétikájának allegorikus figuráit kívánom elemezni. Mindhárom film főszereplője lázadó női karakter, akik vagy a házasság társadalmi rituáléjának (Melankólia), vagy az anyaságnak (Antikrisztus) vagy a konvencionális szexualitásnak az elutasításán keresztül kérdőjelezik meg a társadalmi normákat, azt a Rend központú humanista világképet, amelyet Trier már korábban is célpontba vett. Csak míg az Aranyszív-trilógia hősnői az irracionális mértékegig fokozódó szeretet abszurdításán keresztül érték el ezt a szubverziót, addig a Depresszió-trilógia hősei végletes kívülállásuk által forgatják fel a nyugati civilizáció normatív berendezkedési formáit. Sajátos terrorista esztétikájának köszönhetően – mely a képi világ naturalisztikusságából és az allegorézis eltávolító munkájának keverékéből áll össze – Trier egyszerre lépteti működésbe a „komoly” befogadást (ld. a főszereplők elítélése), egy ezzel ellentétes üzenet áramlását (ld. társadalomkritika), miközben el is szakít mindkét pozíciótól. Azzal, hogy kitergeti e morális jók és rosszak szerkezetét, megfoszt az azonosulás biztonságot nyújtó lehetőségétől, ezzel válik igazi nietzscheiánus, posztmodern vagy még inkább dekonstrukciós alkotóvá. Előadásomban ki kívánok térni az elemzett Trier-filmek magyar recepciójára, illetve a mélyebb analízis elmaradásának okaira. Miért lehet az pl., hogy A nimfomániásról csak óvatoskodó, a filmet inkább körüljáró, mintsem belemélyedő kritikák születtek? Hol a helye/ van-e helye a pornó műfaját szubvertáló trieri kísérletnek a magyar filmnézői szokások rendjében?

A rendszerváltást követő több mint két évtizedben számos tartalmi és szerkezeti változás történt az oktatás területén. Előadásomban röviden összefoglalom ezeket a változtatásokat, törvényeket, rendeleteket, valamint az azokat övező társadalmi vitákat, kiegészítve mindezt ezek gender-szemponútú értelmezésével. Az elemzés során azt mutatom be, hogy mennyire szóltak a változások a nőkről, mennyire jelentek meg szempontjaik, érdekeik közvetlenül vagy közvetve a szerkezeti- és tartalmi változtatásokban. A különböző oktatási szintek és tartalmak egyes változásai közvetlenül vagy közvetetten, de hatást gyakorolnak a nőkre (és a férfiakra is). Mi rejlik annak háttérében, hogy a lányok oktatásba való befektetése lassabban és kevésbé térül meg, mint a fiúkéi, mégis vállalják a befektetést? Ha valóban „nőtöbblet” van a felsőfokú oktatásban, miért beszélhetünk mégis a vertikális és horizontális szegregáció következtében kialakuló, nőkre ható hátrányokról? Miért van az, hogy a kompetenciaméréseken a lányok sokkal jobb eredményeket érnek el szövegértésben, mint a fiúk? Miért preferálják a nők inkább a humán szakokat, a férfiak pedig a természettudományi területeket? Miért inkább a lányok a „jó tanulók”? Hova tűnnek a nők a tudományos életpálya során? Jogosan tehető fel a kérdés, hogy ismerve a fennálló nemi egyenlőtlenségeket, mit tehetünk azért, hogy méltányos oktatás válhasson hozzáférhetővé mindenki számára. Az egyik legfontosabb feladat annak tudatosítása, hogy a nemi szerepek társadalmilag létrehozottak, annak felismerése, hogy a nemi szerepekkel kapcsolatos merev és fix elvárások hogyan szűkítik az egyén lehetőségeit (nem csak az oktatásban), határozzák meg (gyakran eleve elrendeltetetten) életútját, és mi történik akkor, ha nem ezeknek megfelelően cselekszik. A méltányos oktatás azt jelentené, hogy valóban mindenki, társadalmi meghatározottságától függetlenül hozzáférhessen korlátozások nélkül valódi erőforrásokhoz.

Konczosné Szombathelyi Márta – Sólyom Andrea

Széchenyi István Egyetem

NŐKET A MŰSZAKI KÉPZÉSBE! (ÚJ ÉRVÉNYESÜLÉSI TERÜLET: SZAKMAI VONZERŐ VAGY TANULÁSI LEHETŐSÉGE?)

Az összes tudományterületet egybevetve, a műszaki tudományokban dolgozik a legkevesebb nő, valamint a műszaki tudományok területén szereztek a nők a legkevesebb tudományos fokozatot. A természettudományi tárgyak oktatásának válságaként is értelmezhető, a műszaki területeken dolgozó, szakképzett munkaerő iránti kereslet növekedése a tudomány és a gyakorlat egyszerre megjelenő igényét hozta létre: NŐKET A MŰSZAKI KÉPZÉSBE. 2014. április 26-án megrendezték a Lányok Napját. A közel háromezer vállalkozó kedvű középiskolás lányra országosan 70 program várt 43 hazai és nemzetközi vállalatnál, 10 egyetemen és 5 kutatóintézetben. Az esemény célja az volt, hogy olyan „férfias” szakterületeken, mint amilyen például az IT, az elektronika vagy műszaki területek, saját élményeket szerezhessenek a pályaválasztáshoz közeledő fiatalok. A programot a Nők a Tudományban Egyesület kezdeményezte. A program fővédnöke dr. Cséfalvay Zoltán gazdaságstratégiáért felelős államtitkár, ami jelzi a program kormányzati szintű fontosságát. A hasonló rendezvényeket már évek óta szervező országokban a lányok érdeklődése kimutathatóan megnőtt a K+F, a műszaki és informatikai területek iránt.

A tanulmány áttekinti egyrészt „a nők a tudományban, a műszaki tudományok területén alkotó női tudósok egyetemi karrierjéről”, másrészt „a magyar nők a műszaki felsőoktatásban, a mérnöki pályán és a műszaki tudományokban a XX. században” kutatások eredményeit, továbbá „a társadalmi nemekhez fűződő előítéletek leküzdése a műszaki és természettudományos pályákon” című európai útmutatót. A szerzők elemzik továbbá a felsőoktatás finanszírozásának, valamint a munkaerőpiac vonzerejének hatását a szakképzésre, a képzési kínálatra való reagálást az egyetemi, különös tekintettel a győri Széchenyi István Egyetem stratégiájában.

Hevesi Judit – Kovács Mónika

ELTE PPK IPPK

A FEMINIZMUS PERCEPCIÓJA A SZTEREOTÍPIÁK TÜKRÉBEN

Korábbi – főként amerikai – kutatások szerint a feminista nőkre vonatkozó sztereotípiák ambivalensek: egyrészt kompetensként, függetlenként és intelligensként jellemzik a feminista nőt (Fiske, Cuddy, Glick és Xu, 2002), másrészt férfigyűlő extrémistákként valamit általában kevésbé vonzókként, mind pszichológiailag, mind a külső megjelenés tekintetében (Rudman és Fairchild, 2007).

Hipotézisünk az volt, hogy a nők kinézetének és azok melegszívűségének, kompetenciájának, illetve szexuális orientációjának megítélése között összefüggés lesz. A felsorolt tulajdonságok között szerepelt a feminista is, hogy láthassuk milyen kapcsolatban áll egy adott nő külsejének megítélése a feminizmus feltételezésével. Azt vártuk, hogy a kevésbé vonzónak ítélt nőt majd inkább gondolják feministának, mint a vonzóakat. Az empirikus kutatás keretein belül egy 4 egységből álló online kérdőív kitöltésére kértük a vizsgálati személyeket. Először 8 női fotót értékelték 12 szempontok alapján (hozzaértő, versenyképes, független, szeretetre méltó, melegszívű, jó természetű, férfias, heteroszexuális, feminista, vonzó, aszexuális, a nők és férfiak közötti egyenlőséget fontosnak tartja), majd az Ambivalens Szexizmus Skála rövidített változatának kitöltését kértük a résztvevőktől. Egy a figyelem elterelését szolgáló feladat után, újra a korábban látott 8 női fotó rangsorolását kértük vonzóságuk alapján. Eredményeink csak részben támasztották alá a korábbi kutatások eredményeit, aminek oka lehet az ingeranyag homogenitása (minden képen átlagosnál vonzóbb és kompetensként ábrázolt nő szerepelt) vagy a feminista sztereotípiák kiforratlansága lehetett.

Páva Rita – Kovács Mónika

ELTE PPK IPPK

NEM ÉS POLITIKA: IMPLICIT ASSZOCIÁCIÓK – EXPLICIT ATTITÚDOK

Bár a női politikai képviselet hiánya nehezen védhető egy demokratikus értékrendű országban, mégis jellemzően újratermelődik

ott, ahol az arányos képviseletet nem támogatják nemi kvóták (Norris & Krook, 2011). Korábbi nem és vezetés témakörében végzett kutatások rámutattak arra, hogy a női vezetőkkel kapcsolatos előítéletek egyik forrása az, hogy a férfiakra és a vezetőkre szóló sztereotípiák között nagyobb átfedés van (Heilman, 2001), mint a nőkről és vezetőkről kialakult sztereotípiák között, és ezért „természetesnek” látszik, hogy egy vezetői pozíciót férfi töltsön be.

Kutatásunk során arra voltunk kíváncsiak, hogy hasonló megfelelés áll-e a gyakran észlelt jelenség mögött, hogy a férfiakat általában inkább tartják alkalmasnak politikai szerepek betöltésére, mint a nőket. A kutatás az inquisit program segítségével online valósult meg. A kitöltők az előkutatás során kiválasztott feminin és maskulin tulajdonságokat kategorizálták az általunk elkészített nem-politika implicit asszociációs teszt (IAT) elvégzésekor. Az IAT-t követően egy 30 kérdésből álló explicit szexizmus kérdőívet töltöttek ki válaszaik (Glick & Whitehead, 2010; Swim, 1995; Glick & Whitehead, 2010). Az adatfelvétel két hullámban zajlott. Az elsőben a választások előtt kényelmi és hólabda mintavétellel. A második a parlamenti választások után, az EP választások idején. Ez utóbbi a Parlamentbe bejutott pártok képviselői körében történt, kényelmi mintavétellel.

Kovács Mónika – Krekó Péter

ELTE PPK IPPK – ELTE PPK Pszichológiai Intézet

MASZKULIN ÉS FEMININ PÁRTPREFERENCIÁK

Amerikai és nyugat-európai politológiai kutatások szerint eltérés van a női és férfi választói csoportok pártpreferenciában: míg a II. világháború után a nők konzervatívabban szavaztak és a férfiaknál kevésbé voltak politikailag aktívak, addig a fejlett ipari társadalmakban az 1980-as évektől ellenkező tendencia figyelhető meg, a nők inkább balra szavaznak, mint a férfiak (Inglehart & Norris, 2000). Különösen erős a különbség a szélsőjobb oldalon, ezen pártok szavazói inkább a férfiak közül kerülnek ki.

Kutatásunkban a World Value Survey magyar adatait felhasználva arra kerestünk választ, hogyan függ össze a nem az eltérő érték-, és pártpreferenciákkal, különös tekintettel a Jobbik és az LMP szavazóira.

A szélsőséges előítéletességet és a militarizmust Altemeyer (1998) olyan személyiségvonásokra vezette vissza, mint a jobboldali tekintélyelvűség és a szociális dominancia orientáció, utóbbi pedig inkább jellemző férfiakra, mint nőkre (Lippa & Arad, 1999). Ugyanakkor a nőket inkább sztereotipizálják törődőekként és önfeláldozókként, és a nők maguk is jobban preferálják például a hierarchia csökkentő foglalkozásokat, mint a férfiak (Pratto et al. 1997), ami közelebb áll - a nyugat-európai értelemben vett - baloldali illetve zöld értékrendhez. Eredményeink szerint a Jobbik szavazóit elsősorban a magas hatalomvágy (szociális dominancia orientáció) különbözteti meg a többi pártok szavazóitól, míg az LMP szavazóinak különösen fontos a nemek egyenlősége.

Kováts Eszter – Soós Eszter Petronella

ZSKF, Politikatudomány / ELTE Állam- és Jogtudományi Kar

A GENDER-PROBLEMATIKA FRANCIAORSZÁGBAN: NYELVI ÉS KULTURÁLIS KÜZDELMEK

Európa több országában az utóbbi hónapokban a nemek társadalmi egyenlőségének ügye heves támadások célpontjába került. A „gender ideológia”, „gender-elmélet” elleni politikai mozgósítás Franciaországban speciális kontextusban merül fel, tekintettel arra, hogy a nagy, laikus politikai szereplők között a női jogok tekintetében gyakorlatilag konszenzus van. Mindenképpen elmondható ugyanakkor, hogy a *gender* mint politikai hívószó és mint vitatéma Franciaországban is megjelent az elmúlt 1-2 évben, elsősorban a meleg párok házasságát engedélyező kormányzati javaslat társadalmi vitája kapcsán (*Mariage pour Tous*). A társadalmi vita során egyértelművé vált, hogy a *gender* fogalmát a különböző politikai szereplők (kormány, pártok, egyházak, civil szervezetek és egyéb aktorok) különböző jelentéssel használják. Elemzésünk arra fókuszál, hogy a fogalomhasználat, milyen kapcsolatban van a nemi identitás, a nemi szerepek, a szexuális orientáció, illetve a család különböző értelmezéseivel és fogalmaival. Az alábbi előadás ezekre a kérdésekre kérdez rá, ezeket a nyelvi-politikai-ideológiai problémákat igyekszik majd elemezni francia kontextusban. Az előadás továbbá vizsgálja azt, hogy a különböző

politikai aktorok különböző *gender*-értelmezéseiből milyen szakpolitikai javaslatok és pozíciók következnek, illetve milyen viszonyban vannak ezek a szakpolitikai javaslatok a társadalmi törésvonalakkal és a közvélemény-kutatásokból visszatükröződő értékrendekkel. Végül a *gender* ellen szerveződő társadalmi mozgalom sajtóságait és a tágabb politikai kontextusba való beilleszkedését elemezzük. Az előadás során folyamatosan reflektálunk a magyarországi helyzetre: mik a különbségek és hasonlóságok Franciaország és Magyarország között a nagy vitatémák, a nyelvhasználat, és a szakpolitikai pozíciók terén? Van-e annak esélye, hogy a *gender* a magyar politikai életben is politikai vita tárgyává váljon, illetve, hogy mozgalom szerveződjön ellene?

Lendák-Kabók Karolina

Társadalmi Nemek Központ, Interdiszciplináris és Multidiszciplináris Tanulmányok és Kutatási Központok Szervezete, Újvidéki Egyetem

A MAGYAR NŐK SIKERÉNEK ÚTJA A SZERBIAI FELŐOKTATÁSBAN

A tanulmány célja a magyar nemzeti közösségből származó nők helyzetének elemzése a szerbiai felsőoktatási rendszerben, a rendelkezésre álló statisztikai adatok, a törvényes keret és a szerző által levezetett interjúk elemzése alapján. A kutatás fókuszpontjában az Újvidéki Egyetem (ÚE) mérnöki- illetve matematika szakain tanuló fiatal nők voltak. A szerb alkotmány kisebbségekre és felsőoktatására vonatkozó rendeletei és ehhez fűződő törvényes keret elemzése mellett, a tanulmány kvalitatív része öt félig strukturált interjú alapszik. Az interjúalanyok kiválasztásának legfontosabb kritériumai a következők voltak: (1) magyar származás, (2) magyar nyelvű általános és középiskolai oktatásban részesültek, (3) mérnöki- és matematikai szakokon folytatják tanulmányaikat. Az interjúknak öt fókuszpontja volt: (1) gyermekkori etnikai alapú konfliktusok, (2) nehézségek a tanulmányi évek alatt, (3) család és karrier, (4) társadalmi nem alapú szegregáció az egyetemen, valamint (5) a véleményük a magyar nők kutatói/tanári, illetve vezető szerep betöltéséről a műszaki- és matematika szakokon az ÚE-n. Az elemzés alapján a magyar nők önbizalomhiánnyal küzdenek tanulmányaik kezdetén mely részben a

gyerekkori etnikai konfliktusok miatt alakul ki, részben a többségi (szerb) nyelvtudás hiánya miatt. Emiatt a magyar nők az ÚE-n sokszor lemaradnak, otthagyják vagy Magyarországon folytatják tanulmányaikat. Ritkán sikerül nekik munkát vállalni az ÚE-n, illetve magas posztot betölteni az egyetemi hierarchiában. A tanulmányban több lehető megoldás kerül bemutatásra a hátrányos helyzet leküzdése érdekében, illetve a szerző felhívja a figyelmet a nők műszaki tudományokban való képviseltségének fontosságára.

Mészáros Zsolt

ELTE-BTK Irodalomtudományi Doktori Iskola

PROTOFEMINISTA SAJTÓ: NŐK LAPJA (1871-1872), NŐK MUNKAKÖRE (1872-1873)

Az előadásomban tárgyalt két újságot tekinthetjük a magyar női emancipáció úttörő sajtóorgánumainak.

A *Nők Lapja* (1871-1872) Bárány Eglóffstein Amália szerkesztésében, kezdetben Heckenast kiadásában jelent meg hetente. A Wohl-nővérek első önálló folyóirata a *Nők Munkaköre* (1872-1873) három országos szervezetnek, a Nőképző-, a Magyar Gazdasszony- és a Nőiparegylet közös hivatalos lapjaként indult. Kéthetente jelent meg a következő címmel: nevelési, gazdasági és szépirodalmi közlöny.

A *Nők Lapja* és a *Nők munkaköre* két teljes évfolyamot sem élt meg, jelentőségük ugyanakkor számottevő. Női érdekeket képviselő újságokként progresszíven léptek fel a női munkavállalás- és képzés, valamint oktatás ügyében. Hasábjukat a témára vonatkozó ismeretterjesztő és tudományos igényű értekezések, hírek, egyéb írások töltötték meg. Mindkét szerkesztői beköszöntő levél a magyar nőmozgalom fontos dokumentumai. A bennük manifesztumszerűen megfogalmazott emancipációs programok pedig egyedülállóak a hazai korabeli sajtónyilvánosságban. Markáns lapprofiljukkal, mindvégig erőteljes és következetes nőképviseletükkel a női munka és oktatás kérdéskörében megelőlegezik a 20. század elején jelentkező feminista sajtót (*A Nő és a társadalom*, *A Nő*).

Fontos még megemlíteni azt az európai, sőt tengerentúlra is átnyúló hálózatot, amelybe mind a *Nők Lapja*, mind a *Nők munkaköre* rövid fennállása alatt bekapcsolódott.

Előadásomban a következő kérdések mentén vizsgálom a két lapot: Milyen témák jelennek meg hasábjaikon? Milyen módon kommunikálnak az olvasókkal? Milyen stratégiát választanak eszméik terjesztéséhez? Kik és hogyan írnak az újságokba? Milyen a fogadtatásuk a hazai és a külföldi sajtóban? Mekkora és milyen rétegzettségű előfizetői bázissal rendelkeznek? Milyen magyar, illetve nemzetközi kapcsolatrendszerbe illeszkednek? Miben előlegezik meg a feminista törekvéseket? Hol a helyük a szélesebb értelemben vett nőmozgalomban, és feltárásuk miben hozhat újat az emancipáció-kutatásban?

Misits Éva

SZTE

SEXUALITÁSOK: TOVÁBB AZ INKLUZIVITÁS ÚTJÁN

A társadalmi nem és szexualitás terén a feminista kutatások eredményei vitathatatlanok és az oktatásban is nagyobb szerepe van (bár még mindig szűk keretek között) e két terület tanulmányozásának és régebbi modellek, elméletek, illetve történelmi, társadalmi folyamatok (át)értékelésének, vitatásának. Ennek ellenére azonban továbbra is viszonylag kevés figyelem irányul bizonyos alternatív szexualitásokra – úgy mint a biszexualitás, demiszexualitás, aszexualitás stb. –, valamint ezek társadalmi megítélésére, illetve arra, hogy bizonyos metanarratívák, metadiszkursusok miképpen lehetetlenítik el illetve teszik láthatatlanná ezeket a szexualitásokat és az azokkal azonosulókat. Maguk a szexualitás modellek és elméletek is gyakran túl leegyszerűsítik az egyébként igen széles és színes spektrumot, felülbírálásra, módosításra szorulnának, vagy éppen új utakra, elméletekre lenne szükség, hogy az eddig háttérbe szorult szexualitásokat egy inkluzív keretbe illeszthessük, illetve szembenézzünk az ezeket problematizáló, elfojtó, elkendőző társadalmi folyamatokkal, diszkursusokkal és intézményekkel. A feminista kutatásban és oktatásban fontos célnak tartom nem csupán a

különböző „alternatív” szexualitások vizsgálatát és a gyakran háttérbe szoruló szexuális kisebbségek megszólaltatását, hanem a heteroszexualitás vizsgálatát (amelyben a queer elméleteknek kiemelkedő szerepe van), a természetesség látszatát keltő és fenntartó ideológiák leleplezését is, amelynek kapcsán teret nyerhetnek olyan szexualitások és identitások is, amelyek az eddigi kutatásokban nem merülhettek fel, mert olyan akadályokkal néznek szembe, amelyek ellehetetlenítik ezek vizsgálatát. Előadásomban az aszexualitás kapcsán nézek szembe ezekkel a kérdésekkel, egy inkluzívabb, kritikusabb kutatási és oktatási jövő reményében.

Nagy Beáta

BCE

ICT TECHNOLÓGIÁK HASZNÁLATA & NŐI VEZETŐK MUNKA-MAGÁNÉLET EGYENSÚLYA

A vezető pozíciókban lévő nők állandó nyomás alatt vannak, hogy a karrier- és a magánjellegű kötelezettségeikkel zsonglőrködjenek. Intenzíven szembesülnek azzal a problémával, hogyan tudják elérni és megtartani a kiegyensúlyozott életet. Az előadás arról a konkrét kérdésről ad friss áttekintést, hogy miként használják a női vezetők mindennapi tevékenységeikben az infokommunikációs technológiát általában, és a mobiltelefont különösen.

Hatalmas mennyiségű cikk jelent meg egyrészt a különböző elméleti megközelítésekről, úgymint konfliktuselmélet, határelmélet vagy a különböző feladatok „spillovere”, másrészt pedig a női menedzserek munka-magánéletéről. Ugyanakkor az IKT-eszközök használata ebben a sajátos csoportban szinte feltáratlan maradt.

A 2014 májusi reprezentatív vizsgálatunk eredményeiből kiindulva júniusban és júliusban féligstrukturált interjúk készültek húsz magasán pozicionált női gazdasági vezetővel. A kérdések elsősorban az időkorlátokra vonatkoznak, azonban mind a stressz, mind a túlterheltség dilemmái elemzésre kerülnek.

Az eredmények hozzájárulhatnak ahhoz a vitához, hogy vajon az IKT-eszközök támogatják vagy megakadályozzák a kiegyensúlyozott élet

megvalósítását Magyarországon, ahol a társadalmi nemi rendet a nőkkel szembeni hagyományos elvárások jellemzik.

Petres Csizmadia Gabriella

Nyitrai Közép-európai Tanulmányok Kara, Magyar Nyelv- és Irodalomtudományi Intézet

NEMI SZEREPEK A KORTÁRS MESEREGÉNYEKBE

A varázsmesék szövegvilágát szabályozó mesei világkép értelmében szorosan körülhatárolható szerepkörök funkcionálnak a mesékben. Propp morfológiai szempontú mesefelfogása hét szerepkört ír körül, amelyek többnyire nemi szempontból is kötöttek – a mostoha alakja mindig nő, a próbatételeket legyőző, fizikai erejét alkalmazó főhős férfi, a boszorkány öregasszony képébe burkolódik stb. –, és a szerepkörökből adódóan jellemző feminin vagy maszkulin sztereotípiákat hoznak létre. Ez a merev rendszer adaptált módon jelenik meg a meseregény műfajában: mind a szüzsé, mind a szerepkörök, a szöveg nyelvezete fellazul, egy-egy funkció kimarad vagy mutáción megy keresztül, a szerepkörökben szerepcseré vagy szerepösszevonás történik, a hősök deheroizálódnak, racionalizálódnak. A népmese idő- és térbeli kötöttségmentességével szemben konkrét térben és időben helyezkedik el a történet, ami a szereplők, a cselekvések, a kontextus aktualizálását, konkrét milióbe helyezését vonja maga után. A népmesei szereplők tehát elveszítik sztereotipikusságukat, ami a társadalmi nemi megítélésükre is kihatással bír: a boszorkány karaktere kilép a gonosz öregasszony szerepköréből, és akár jóságos természetgyógyásként is mutatkozhat, a passzívan háttérbe húzódó mátka toposza emancipálódik és átveszi az érte harcoló hőstől az irányítást, az erősnek és legyőzhetetlennek ábrázolt férfihős bizonytalanná és megkérdőjelezhetővé válik. A kortárs meseregény műfajának fontos sajátossága, hogy a racionális térben játszódó események a kortárs társadalmi szerepekre reflektálnak, és gyakran társadalomkritikai attitűdöt is hordoznak magukon – ilyen például a társadalom elszürkülését, robotosodását bíráló Dobozváros Lakatos Istvántól vagy a Trapiti című meseregény Darvasi László tollából.

Samu Flóra

Budapest Szakpolitikai Elemző Intézet

NŐI POLGÁRMESTEREK HATÁSA A GYERMEKELLÁTÓ INTÉZMÉNYEK FEJLESZTÉSÉRE

Magyarország az ÚMFT 2007-2013 között jelentős forrásokat fordított a 3 év alatti gyermekek napközbeni ellátóintézményeinek kapacitásbővítésére. Korábbi vizsgálatok azt mutatják, hogy a rendelkezésre álló kapacitás és a településméret is jelentős hatással van mind a pályázat benyújtására, mind a siker valószínűségére. A legtöbb ilyen jellegű projektre önkormányzatok pályáznak. A szakdolgozatomban a helyi politikai kontextus hatását vizsgálom, különös tekintettel a női politikusok szerepére a család és munka egyensúlyának előmozdításában. A település sajátosságaira (meglévő kapacitás ill. településméret) kontrollálva, azt várom, hogy a női politikusok által vezetett, vagy női többségű önkormányzatok nagyobb valószínűséggel pályáznak EU-s támogatásokra 0-3 év közötti gyermekellátó intézmények kapacitás bővítésének céljából. A női politikusok pártokhoz tartozása szintén hatással lehet a pályázásra: konzervatív nők kevésbé aktívak. A tanulmány kvantitatív település szintű adatokra, többek a KSH T-STAR adatbázisára (napközbeni gyermekellátó intézmények kapacitásai és egyéb települési jellemzők), a 2006-2011 közötti helyi választások adataira, ill. az EMIR adatbázisra (2007-2012 között benyújtott pályázatok) támaszkodik.

Sándor Klára

SZTE

A CUNCIMÓKUSSÁG LEGITIMÁLÁSA

Előadásomban azt vizsgálom, hogyan használja a magyar média a gúnyogést (pl. *cici*, *popsi*, *pofi*, *poci*) a női testről való beszédben, s egyben a nők beszédének részévé téve olyan esetekben, amikor egyébként a szégyenlősségnek a legkisebb jelét sem tapasztaljuk, azaz a mellnagyobbító műtétéről, alakformálásról, plasztikai sebészeti beavatkozásról szóló beszámolókból, s hogy ez a gúnyogés a szexualitás nyílt megjelenítésének eufemizálásán túl e cselekvéseket hogyan legitimálja, s hogyan erősíti meg a nők infantilizálását.

Schleicher Nóra

Budapesti Kommunikációs és Üzleti Főiskola

„NEVETEK RAJTAM, MERT MÁS VAGYOK. ÉN NEVETEK RAJTATOK, MERT MIND EGYFORMÁK VAGYTOK.” IDENTITÁS KONSTRUKCIÓK A FACEBOOKON

A magyar középiskolás fiatalok 97 százaléka rendelkezik Facebook profittal. A kortársaikkal folytatott kommunikáció jelentős hányada ezen a szintéren zajlik. Az online kommunikáció sajátosságait taglaló, optimista forgatókönyvek többek között azt emelik ki, hogy az Internet használók a korábbinál nagyobb szabadsággal alakíthatják digitális identitásukat, mivel biológiai sajátosságaik és a társadalmi struktúrában elfoglalt helyzetük itt kevésbé korlátozza őket. A pesszimista forgatókönyvek ezzel szemben többek között az Interneten zajló kommunikáció eldurvulását, az online zaklatás erőteljes jelenlétét hangsúlyozzák. Identitásunk gender aspektusának konstrukciója szempontjából izgalmas terep a közösségi média világa. Vajon a feltételezett nagyobb szabadság a patriarchális, heteronormatív rend megkérdőjelezését segíti? A feltételezett agresszió és szexuális zaklatás a nők számára veszélyesebb tereppé teszi a közösségi médiát? Hogyan értelmeződik újra ebben a térben a 'magán' és 'nyilvános' feminista megközelítések számára kiemelten fontos viszonya? Milyen válaszokat kaphatunk a fenti kérdésekre, ha középiskolások Facebook profil képeit és a hozzájuk fűzött kommenteket elemezve az identitás interperszonális konstrukciójában résztvevő képi és nyelvi megnyilatkozásokat vizsgáljuk? Előadásom empirikus adatbázison végzett kutatási eredmények bemutatásával a feminista kutatások fontos terepéül jelöli ki a közösségi média, a számítógép közvetítette kommunikáció (CMC), valamint –az ún. 'képi fordulatra' adott válaszként – a vizuális elemzés terepét.

Simon Lehel

Debreceni Egyetem

„HÁRMASHATÁRON” A MAGYAR „GAY STUDIES”

Az „originális” gender studies-t elsősorban angol irodalmár backgrounddal rendelkező, elkötelezett feminista kutatók (és ezzel egy

időben szociológusok) hozták be egy olyan egyetemi közegbe, egy olyan vákuumba, ahol nálunk még az alap-szakirodalom is ismeretlen volt. Mai napig ezek az iskolák képviselik legmarkánsabban a „magyar gay studies”-t is, ezirányú nyitásban is elsők voltak. Kicsit később debütált a szintén angolszász gyökerű melegség-genetika, illetve még később a melegséget kutató evolúciós pszichológia. Az akadémikus, szervezetileg önálló fórumot kapó LMBTQ-pszichológia csak egy éve lépett hivatalosan elismert újtára. Ha megnézzük a nyugati mintákat, ott a „gender” kötőszó, használják „genderbiológiának”, „genderpszichológiának”, „genderszociológiának”, „genderszemiotikának”, „genderirodalomnak”, és még folytathatnám. Amit a klasszikus genderelméleti „gender shifting” jelent az LMBTQ-kutatásban, azt a szemantikát minden diszciplína átvette, többé-kevésbé elsajátította. A nyugati Világban is „kezdetben vala a gender studies”, amelynek szemiotikája annak is backgroundul szolgál, aki gyökeresen más diszciplináris keretek között kutat, ennyiben még szélesebben interdiszciplináris a gender studies, mint önmaga eredeti tudományos bázisa. A magyar gay studies hármashatárhoz érkezett: nyugati mintára egyesítenie kell a vázolt három alapirányt, melynek itthon csak annyi a közös fókusza, hogy „kutatjuk a melegeket”. Meggyőződésem, hogy ezt a genderalapú kommunikációt csakis a magyar gender studies kezdheti el, mivel a nyugati minták is erre potentálják ezen diszciplinát. Erről szeretnék szabad előadásommal egy nyilvános vitát nyitni.

Simonyi Gyula

BOCS Civilizációtervezés Alapítvány

A FOGAMZÁSGÁTLÁS EMBERI JOGA (ENSZ, 1968) KULCSTÉNYEZŐ A NŐK ÉS EGÉSZ CIVILIZÁCIÓNK SORSÁNAK ALAKULÁSÁBAN, MÉGIS TABU

Mely kutatási területek nem jelentek meg, vagy kellene, hogy fontosabb szerepet kapjanak a magyar viszonyok, jelenségek, alkotások elemzése során?

A fogamzástátlás emberi joga (ENSZ, 1968) kulcsfontosságú a nők és egész civilizációnk sorsának alakulásában, mégis tabu c. előadásomban bemutatom, milyen alapvető szerepe van ennek az emberi jognak számos (pl. az alább felsorolt) területen, és példákat mutatok, hogy

mégis teljesen hiányzik ez a téma még olyan anyagokból is, ahol hiánya kilátástalanná teszi a szakmai eredményességet:

- Nők elleni erőszak
- Baleset-teherbeesések, jövő generáció
- Munkahely, fizetési egyenlőtlenségek
- Szegénység, munkanélküliség, prostitúció
- Migráció
- Közegészségügy
- Korai iskolaelhagyás
- Közbiztonság, béke
- Klíma- és környezetvédelem

Szabó Mónika

ELTE PPK Interkulturális Pszichológiai és Pedagógiai Központ

„NEM VAGYOK FEMINISTA, DE...” – MIÉRT NEM?

A társadalmi nemi szerepekről tanítva, katedra mögött vagy azon túl, a hétköznapi beszélgetésekben, a blogok kommentjeiben, és még számtalan terepen egyre gyakrabban lehet találkozni a címben idézett mondattal. Egyszerre reménykeltő és elgondolkodtató mondat ez. A „de” után ugyanis a legtöbbször olyasmi következik, ami valójában egy feminista látószögből tett megállapítás. Ugyanakkor a mondat kezdése – a beszélő saját pozíciójának mintegy biztosításául – az „f betűs szó” tagadása.

Sok év – immár közhelyszerű – tapasztalata, hogy a feminizmus sajátként való felvállalása csak kevés nő számára identitásépítő elem. Ennek okai leginkább a fogalmat övező sztereotípiák és a tájékozatlanság lehetnek. Az érdemi változ(tat)ásokhoz ugyanakkor kulcsfontosságú lenne azoknak az értékeknek és látásmódoknak az elsajátítása, amelyeket mégis csak a feminizmus(ok) mondhat(nak) sajátjának.

Az előadás arra vállalkozik, hogy a szociálpszichológia egyik fontos fogalma, a „társas identitás” kontextusában értelmezze a „feminista tudatosság” fokozatait, a hagyományos és a progresszív nemi szerepekhez való viszonyok mentén egyszerre elhelyezve azokat.

A nemzetközi szakirodalomból kiindulóan, a saját tapasztalatokat is rendszerezve a témában, a feminizmushoz kötődő lehetséges pozíciókat szeretné bemutatni. Szándéka, hogy egy fejlődési folyamatként rajzolja fel azokat az állomásokat, amelyek az antifeminizmustól a „nem vagyok feminista” pozíciókon keresztül a „feminista vagyok” állításig elvezet(het)nek. A magyarországi helyzet, például a „gender ideológiához” való viszonyulás értelmezésében az identitások kutatása kulcsfontosságú téma kell hogy legyen, az előadás emelett is érvelni fog.

Szalay Krisztina

ELTE BTK Angol-Amerikai Intézet

NEMTELENEK?

Alig gyógyult, mostanában pedig kifejezetten visszaeső anarchista lévén, hiányosnak találom az elnyomás formáinak számbavételét napjaink feminista közbeszédében. Az előadás a patriarchátus eredeti jelentéséből kiindulva, szemantikai vizsgálódások nyomán hívja fel a figyelmet arra, hogy a legelnyomottabbaknak még csak nemük sincs.

Szekeres Valéria

Óbudai Egyetem

KÖZPOLITIKA GENDER KÖLTSÉGVETÉSI SZEMPONTBÓL

Az elemzés a közelmúlt költségvetéseinek kiadásait és bevételeit vizsgálja olyan szempontból, hogy azok milyen hatással voltak a nemek esélyeinek különbségeire. A büdzsé főbb fejezetei közül az oktatás és a szociálpolitika voltak azok a területek, ahol lehetőség nyílt annak bemutatására, hogy a pénzügyi eszközök mennyiben segítették elő vagy hátráltatták a nemek társadalmi lehetőségeinek közeledését. Azonban a többi fejezet kutatását erőteljesen behatárolta a szükséges adatokhoz való hozzáférés korlátoltsága és a nemenként bontott adatok hiánya. Ezeken a területeken csupán nemzetközi kitekintésre volt lehetőség. Az oktatásnak a hozzáférhető adatai azt mutatják, hogy a nemek közötti erőteljes szegregáció nem csökkent ezen a területen,

valamint az alapfokú oktatásban a feminizációs tendencia a korábnál is nagyobb relatív kereseti lemaradással párosul. A szociálpolitika intézkedéseit szintén nem az esélyek kiegyenlítésére való törekvések vezérelték, mivel a gyermeknevelés költségvetési támogatásán belül a gyermekelhelyezés infrastrukturális ellátórendszere nem preferált terület a kormányzat által, és e célokra még a tizedét sem költi annak az összegnek, amit gyermekgondozási segélyre és támogatásra költ. Holott az intézményrendszerbe való befektetés révén kedvezőbb megtérüléssel tudna az állam hozzájárulni a gyermekek szakszerű neveléséhez, valamint elősegítené a nők gazdasági függetlenségét a „láthatatlan” gazdaság jelentős részének láthatóvá tételével, ami a GDP emelkedését idézné elő.

Szemán Dénes

ELTE PPK Interkulturális Pszichológiai és Pedagógiai Központ

FEMINIZMUS FÉRFISZEMMEL – FÉRFI IDENTITÁS FENYEGETÉS A GENDER MAINSTREAMING TÜKRÉBEN

A női nemi szerepek változásáról sok szó esik, ám arról kevesebb, ez hogyan függ össze a férfi nemi szerepek változásával. Ezek a folyamatok számos előnnyel kecsegtetnek a férfiak számára, mégsem mondható, hogy széles körben elkezdődtek volna a férfi szerepek újradefiniálásának diskurzusai. A társadalmi nemi szerepek pszichológiai kutatásaiban hazai viszonylatokban még kevésbé jelent meg a férfi nézőpontok vizsgálata. A nemek közötti igazságosabb viszonyok megteremtéséhez ugyanakkor szükséges a férfi szerepekről való párbeszéd.

Az előadás központi kérdése: miért olyan kevés a feminista férfi? A gender mainstreaming felől közelítve az üzenet egyszerű; a nemek közötti egyenlőség a kulcspon. Az üzenettel való azonosulás útjában azonban jelentős belső és külső akadályok állnak. Ezek alapja a „hegemón férfi” ideálképe; a férfiak féltelme a nőiességtől. A sztereotipikus asszociációk szerint a feminizmus „nőies”, ami pedig nőies az nem férfias. Az egyenlőség elve így sajátos identitás-paradoxonná válhat. Az előadás a férfi identitás bizonytalanságától, a férfi előjogok rendszerén át, a férfi nemi szerepek és a férfi közösségek

ellentmondásain keresztül szeretne eljutni a fenyegetés mikéntjéig. Rámutat arra, hogy az ideológia - miszerint „az a férfi, aki nem nő” - a férfi (pro)feminizmus elterjedésének egyik legnagyobb akadálya. A kvalitatív módszertannal dolgozó pilot kutatás a férfi közösségi fórumok narratíváin keresztül bemutatja a hegemon férfiasság sarokpontjait, a fenyegetések mikéntjét és a rájuk adott, olykor erőteljes „backlash” válaszokat, melyek az egyenlőséget erőteljesen összemossák az egyformaság félelmével.

Einspach-Tisza Katalin

ELTE PPK Interkulturális Pszichológiai és Pedagógiai Központ

STIGMÁJA: ÖREGNŐ

A jó hír az, hogy megöregszünk. Az alternatíva: a korai halál. És mit teszünk az életkorunkkal? Szégyelljük. Tagadjuk. Hamisítjuk. Rejtegetjük. Tabusítjuk. Menekítjük. Mindeközben pedig nem tudunk jól megöregedni, jól élni a halálig. Jól csak *bizonyos korig* lehet, utána már nem szabad. Nem illik. Vajon mikor lépünk a bizonyos korba, és mi az a bizonyos kor? Ki mondja, belülről jön-e, vagy külső nyomás, tudomásul kell-e venni, vagy valamit tehetünk? És vajon az „idő vasfoga” azonos mértékben mar a nőkbe és a férfiakba, vagy igencsak szelektál a nemek közt? A társadalmi osztályok közt? Na és vajon az idősödő nők, mint társadalmi stigma által többszörösen sújtott kategória, nagyobb valószínűséggel kerülnek maginalizációba, mint mások? És feltűnik-e ez ma valakinek Magyarországon, vagy olyan természetes, mint a levegőszennyeződés, szívjuk, mint mindenki más, majd megyünk is tovább? És miért gyűlöli öregségét a legtöbb nő, amikor esetleg élvezhetné is? Nézhetünk-e a kérdésre máshogy, mint ahogyan eddig gondoltuk? Vajon áthatolhat-e a falon a feminista gerontológia perspektívája? Az előadás arra vállalkozik, hogy rámutasson: ami társadalmi szinten már észrevétlen és automatikus előítéletarzenálként lép működésbe, az az egyének szintjén komoly életminőségromláshoz vezet, ugyanakkor pedig kísérletet tesz egy jó öregedési folyamat modellálására. Az ember alapvetően úgy öregszik meg, ahogyan élt, kulturálisan a „nyugati világ” azonban semmilyen

támpontot nem nyújt a veszteségekre való felkészüléshez. Jól öregedni tehát ma kell elkezdni, mindjárt!

Turai Gabriella

Budapesti Corvinus Egyetem, Társadalmi Kommunikáció Doktori Iskola

KÖZÉPKORI NŐI MISZTIKA – FEMINISTA MEGKÖZELÍTÉS

A gender problematika 1980 óta játszik kiemelkedő szerepet a misztika-kutatásban. Ez a fokozott érdeklődés csak részben tekinthető vallástudományinak. Igen sok misztikus hagyományban a nők felülreprezentáltak és egyéb vallási kontextushoz képest a misztika fejlődéséhez egyedi módon járultak hozzá. Félretéve a misztikus tapasztalat váratlan és önkéntelen természetét, a misztikával társított környezet és életmód (aszketizmus, szerzetesség, írás) a középkor folyamán alapvetően a nőknek kedvezett, még a patriarchális társadalmakban is, mert ebben a környezetben kevésbé tudott érvényesülni a hétköznapi társadalom elnyomó ereje. Előadásomban ezen a nyomvonalon elindulva szeretném bemutatni Folignói Szent Angéla és Árpádházi Szent Erzsébet életútjában a lehetséges gender problematikát.

Vasvári O. Lujzi

A DISZKURZUS PATRIARCHÁLIS UNIVERZUMA NÉGYVEN ÉV TÁVLATÁBAN

A nyelvtudományban a feminista szempontú kutatások kezdete többek között Lakoff (1975), Bodine (1975), Penelope [Stanley] (1977), Spender (1980), illetve Cameron (1992, 1995) munkásságára vezethető vissza, akik vannak jelen. A társadalmi nem, a nyelv és az elnyomás kapcsolatát vizsgálva feltárták a nyelvhasználatban domináló patriarchális fogalmi keret különböző aspektusait, amit Penelope (1990) a „diszkurzus patriarchális univerzumának” nevezett el. Ez a keret olyan maszkulinista világ-meghatározás, illetve olyan nyelvi konvenciók összessége, amelyek elnémítják, vagy éppenséggel láthatatlanná teszik a nőket és más alárendelt csoportokat, amit azonban a nyelvhasználók túlnyomó többsége, beleértve a nőket is,

mégis igaznak fogadja el ezeket. Penelope a megoldást olyan feminista nyelvi reformban látta, amelyben a nyelvhasználók tudatában vannak a nyelvi elnyomás különböző módjainak és tudatosan ellenállnak az elnyomást elősegítő szabályoknak. előadásomban különböző nyelvekből vett szemantikai, morfológiai és diszkurzus-beli példákkal igyekszem illusztrálni, hogy a feminista nyelvi reform e negyven év alatt igen csekély sikerrel járt, mivel nem csupán a diszkurzussal van probléma, hanem a nyelv legalapvetőbb kognitív kereteivel is, amelyek olyan mértékben androcentrikusak, hogy felszíni nyelvi reformokkal képtelenség befolyásolni az emberek mélyen gyökerező attitűdbeli és kulturális értékeit.

Zanin Éva

Szegedi Tudományegyetem Irodalomtudományi Doktori Iskola

KÍSÉRTET-TUDOMÁNYOK POLITIKÁJA MAGYARORSZÁGON

Előadásom a magyarországi Társadalmi nemek oktatása és a 'Fashion Studies' (magyarul talán 'divat elmélet') egymásra épülő, akadémiai fantom-jelenségeivel és jelenlegi akadémiai helyzetük politikájával foglalkozik. Elsősorban arra szeretnék rámutatni, hogy míg a Társadalmi nemek oktatása és a 'Fashion Studies' látszólag széttartó és különböző tudománypolitikai szempontok miatt mellőzöttek a hazai felsőoktatásban, valójában a tudománypolitikán túlmutató, jóval szélesebb értelemben vett politikai beágyazottságuk okán részei egy olyan transzdiszciplináris folyamatnak, amelynek konkrét társadalompolitikai kimenetei egyre fokozottabb jelenlétet mutatnak Magyarországon. Miközben tehát itthon a Társadalmi nemek oktatása vagy a 'Fashion Studies' az akadémiai diszciplinakon belüli létjogosultságának argumentálására van kényszerítve, aközben a kormányzati politika intézményrendszerei láthatóan egyre nagyobb hangsúlyt fektetnek a 'design kommunikáció' mint propaganda-eszköz, vagy a divat, mint politikai kommunikációs eszköz kiaknázására. Előadásomban a "Gombold Újra! Divat a Magyar!" elnevezésű kormányzati divatverseny példáján keresztül szeretném bemutatni a divat politikai eszközként való felhasználásának stratégiáját. Az eseménysorozat kritikai analízise rávilágít a populáris kultúra kutatás

politikai és gender szempontú beágyazottságára, miközben felveti azokat az olykor ambivalens tudománypolitikai szempontokat, amelyek a 'Fashion Studies' gender szempontú újragondolását és a hazai tudományos diskurzusba való beilleszthetőségét gátolják és/vagy segítik.

feminista kutatás és oktatás
tárlatai Magyarországon

NYIM 10:

Interdiszciplináris
gender
konferencia

Gender, GÉNETIKA

2014. szeptember 19-20.

SOK
SOK LŐVÉ 😊

SZEGED

JEGYZETEK:

A feminista kutatás és oktatás
tárlatai Magyarországon

NYIM

Interdiszciplin

gen

konferen

Szeged, SZÉKELY

2014. szeptember 19-20.

SOK
SOK LŐVÉ

SZEGED

feminista kutatás és oktatás
tárlatai Magyarországon

NYIM 10:

Interdiszciplináris
gender
konferencia

Szerd, 10.00-11.00

2014. szeptember 19-20.

SOK
SOK LŐVÉ 😊

... SZEGED

A feminista kutatás és oktatás
tárlatai Magyarországon

NYIM
Interdiszcipli
gen
konferen

Szeged, SZÉKELY
2014. szeptember 19-20.

feminista kutatás és oktatás
tárlatai Magyarországon

NYIM 10:

Interdiszciplináris
gender
konferencia

Szerd, 13.00-17.00

2014. szeptember 19-20.

SOK
SOK LŐVÉ 😊

... SZEGED